

Per parlar català ens declarem en rebel·lia. Fem créixer la foguera, doncs, per sobre de la terra i de l'aigua que hi aboquen.

L'ENTREVISTA

Parlem amb Joaquim Arenas i Sampera (Mataró, 1938), mestre i pedagog. Va començar a ensenyar el català de manera mig clandestina a l'escola dels Escolapis a Mataró. Va ser coordinador general i director de l'equip pedagògic de la Delegació d'Ensenyament Català (DEC) d'Òmnium Cultural, i més endavant va ser nomenat cap del Servei d'Ensenyament del Català (SEDEC) entre 1983 i 2003). Ha estat propulsor del programa d'Immersion Lingüística i ha tutelat el canvi de llengua vehicular a l'educació catalana. També ha promogut, dirigit i escrit ell mateix nombroses obres sobre llengua i escola. Va ser rector de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) el 1995. Ha assessorat els governs de Bolívia (1991) i Guatemala (2000), en qualitat d'expert, en la incorporació de les llengües indígenes al sistema escolar. Actualment és membre de la Societat Catalana de Pedagogia, de la Societat Catalana de Llengua i Literatura de l'IEC

Quin balanç fas d'aquests 40 anys d'immersió?

Sense la immersió no hauria estat possible generalitzar el model d'escola catalana per a tots els alumnes, en el moment en què les lleis de l'estat i autonòmiques ho permetien, després de la prohibició d'ensenyar català a l'escola del franquisme. Tot i amb això, cal matisar que, si bé l'aplicació de la immersió a moltíssimes escoles de Catalunya va fer-se amb un gran esforç de l'administració catalana i dels milers de mestres que s'hi van esmerçar, sempre va tenir un fre constant, que fou la intromissió de l'Estat Espanyol mitjançant les nombroses lleis orgàniques de la Transició i més tard per les sentències dels jutges que, acollint les denúncies d'unes quantes famílies, sempre van fer prevaler el castellà i uns suposats drets lingüístics individuals, per sobre del dret col·lectiu del poble de Catalunya a defensar i mantenir la seva llengua.

La immersió, en aquests 40 anys, va passar de ser l'es-

trella de l'educació en els anys 80 a ser una qüestió més entre les prioritats de la política educativa catalana. Malgrat tot, jo en faig un balanç positiu perquè va complir amb el seus objectius nacionals, fent que molts infants que arribaven a l'escola només amb una llengua familiar en sortissin amb el coneixement del català com a llengua del país. Això va permetre el canvi de la llengua vehicular de l'ensenyament del castellà al català, amb totes les mancances que vulgueu, però amb un reconeixement clar i explícit.

En quin moment es van començar a tòrcer les coses?

Aquell quart de segle d'or del català a l'escola —dels anys 80 i 90— va ser truncat pel canvi polític en el govern de Catalunya que es produí a principi del segle XXI. Com ja he dit abans, es van prioritzar moltes altres innovacions a l'escola i es va deixar d'empènyer des de l'administració catalana per tal que la immersió es mantingués amb l'impuls que havia començat a infantil i primària fins arribar a l'ensenyament secundari.

No parlem ja de l'ús de la llengua per part de professors i alumnes, que ha estat objecte d'una desídia total, tot i que cal salvar algunes excepcions, en aquest darrers vint anys.

S'ha de considerar, també, que si bé fins la sentència contra l'Estatut de Catalunya la judicialització de l'ensenyament de la llengua havia estat controlada, a partir d'aquest moment, les contínues sentències adverses a l'ensenyament en català han condicionat absolutament l'acció del Departament d'Educació i no cal dir que ha atemorit en bona mesura inspectors, directors i professors.

Què li diries a algú que, veient com han anat les coses i sent els catalanoparlants minoria a zones com l'Àrea Metropolitana, advoqui per la doble línia lingüística?

Els diria que l'escola catalana ha de ser un model únic per a tots, quant als coneixements a adquirir i a competències a assolir. Només d'aquesta manera es pot garantir que els futurs ciutadans disposin de les mateixes eines per desenvolupar-se a la nostra societat i tinguin per vincle sensible la llengua comuna.

El model de la doble línia va ser l'adoptat al País Basc, amb resultats menys positius que a Catalunya. Aquí es va partir del principi que «l'escola d'un país s'ha de realitzar en la llengua del país». De fet, aquest és el model de tots els països normals, lliures i amb un estat propi. A Catalunya es va optar per aprofitar l'autonomia per reconstruir una escola el més normal possible. De traves no ens n'han mancat, i ens les han posades els que volen impedir que siguem un país normal.

Què els diries als nous mestres que s'incorporen al sistema i que no han rebut formació sociolingüística sobre la immersió?

Els diria que, com a bons mestres, estimessin els infants i alumnes i que estimessin l'escola. És a dir, que siguin bons mestres. Això significa que sempre han d'estar formant-se i cercant informació sobre els nous reptes que se'ls presenten, ja sigui una determinada situació sociolingüística, econòmica o cultural de les famílies d'on provenen els deixebles.

Si aquesta és l'actitud, és evident que, si són bons professionals, ells mateixos, arribaran a veure que la immersió és una molt bona tècnica per facilitar l'aprenentatge de llengües i possibilitar la igualtat d'oportunitats, única forma de mantenir la cohesió social a Catalunya.

La vida d'un mestre és una vivència de formació permanent.

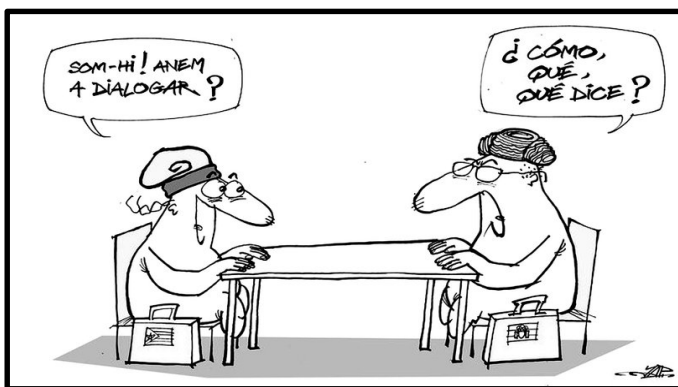
Després d'aquesta primera constatació, els faria conèixer les estratègies pròpies de la immersió catalana, els passaria materials didàctics, etc. per emprar i, en definitiva, garantiria que poguessin aplicar-la en les millors condicions.

N'hi ha prou amb l'escola, per tal de salvar la llengua?

L'escola és un pilar fonamental per salvar la persona i per salvar el poble. És evident, però, que cal posar mitjans de catalanització a la societat per fer que el català sigui plenament la llengua territorial d'aquest país i revertir la situació actual amb les mesures polítiques i socials que calgui.

El català, com qualsevol altre llengua, se salvarà per l'ús social. L'escola pot fer possible estendre el seu coneixement, però la necessitat del seu ús en la vida quotidiana és palesa arreu, als mitjans de comunicació, a l'activitat econòmica, a la vida cultural, etc.

L'ACUDIT (El Punt Avui)

«Sabran que, si bé les cultures i les llengües poden morir, i doncs també les nostres, si de cas això ens arriba, devem lluitar sense treva contra el mal, fins a l'últim alè. Que la fi ens vingui per sinistre i aclaparador genocidi, no pel vil suïcidi.»

Salvador Espriu

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

TOTS SOM REFERENTS LINGÜÍSTICS

Fa dècades que l'ús social del català disminueix de manera generalitzada. La situació és especialment preocupant entre infants i adolescents, que veuen el català com una llengua acadèmica, allunyada del món del lleure i les relacions personals. Segons un estudi publicat per Plataforma per la Llengua el 2019, tan sols el 35% de les converses al pati de les escoles de zones urbanes de Catalunya són en català. A l'institut, aquest percentatge baixa fins al 14,6%, una dada que demostra que clarament hi ha una anomalia en l'ús de la llengua en aquesta franja d'edat. Els factors que la causen són diversos.

D'una banda, els referents culturals disponibles per als adolescents en català són com més va més escassos. A més, durant aquests darrers anys han disminuït els continguts juvenils difosos pels mitjans de comunicació públics. A les xarxes socials el català tampoc no és gaire present, a les plataformes digitals sota demanda com Netflix o HBO és pràcticament inexistent, i als videojocs la nostra llengua també es troba en una situació molt precària. És evident que cal posar remei a aquesta disfunció, que és una causa molt clara de l'anomalia esmentada, atès que en aquest context els joves ho tenen difícil per concebre el català com una llengua divertida i viva.

D'una altra banda, cal tenir present que la comunitat lingüística catalana es caracteritza, almenys d'una bona colla d'anys ençà, per la subordinació lingüística. Malauradament, la majoria de catalanoparlants han integrat l'hàbit de canviar de llengua quan algú els parla en castellà, malgrat que, segons les estadístiques, el 95% dels habitants de Catalunya entén el català. Aquesta actitud és molt perjudicial per a l'ús social del català i, a més, inculca el mal hàbit als més joves. Tots els qui es relacionen amb infants i joves en el dia a dia (a casa, a l'escola, en el temps lliure...) són importants en la transmissió del català i de la consciència lingüística: són els seus referents!

És per això que diverses organitzacions del país ens hem unit per impulsar una campanya per renovar i enfortir el compromís amb el català dels sectors i agents més vinculats amb la joventut i amb l'educació. L'educació entesa com un tot, no solament com allò que s'ensenya a l'aula del centre educatiu, sinó també al pati, al camp de futbol, al menjador i a casa. És necessari el compromís, la voluntat i l'acció de tothom perquè el català sigui la llengua de referència dels infants i adolescents. No t'excusis; viu i educa en català!

Oscar Escuder, president de Plataforma per la Llengua

